

VESTITORUL

Editată de Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Oradea

Oradea, 27 noiembrie

Seria I, Anul XXXI, Nr. 5 (362), 2023

AUDIENȚĂ GENERALĂ

Din sumar:

Declarația Adunării comune CCEE-CEC privind situația din Orientul Mijlociu - pag. 2; Alocuțiunea Papei Francisc la Rugăciunea *Angelus* - pag. 3; Despre îngeri - pag. 4; PSS Virgil Bercea la Audiența Generală cu Papa Francisc - pag. 5; Efectele lecturii asupra minții umane - pag. 12-13; *In Memoriam* Maria Pușcaș - pag. 18; "Un milion de stele" pentru copiii din centrele after-school Caritas - pag. 20.

Declarația Adunării comune CCEE–CEC privind situația din Orientul Mijlociu

În perioada 5-7 noiembrie a.c. a avut loc la Belgrad reuniunea Comitetului mixt al CCEE-CEC. Delegația Conferinței Bisericilor Europene (CEC) cu Președintele acesteia, S.E. Nikitas, Arhiepiscopul Thyateirei și a Regatului Unit, și cea a Consiliului Conferințelor Episcopale din Europa (CCEE) cu Președintele S.E. Monseniorul Gintaras Grušas, Arhiepiscopul de Vilnius, au fost întâmpinați de Arhiepiscopul de Belgrad, S.E. Monseniorul Ladislav Nemet, Vicepreședinte CCEE.

Lucrările s-au încheiat cu o **Declarație a Comitetului mixt CCEE-CEC privind situația din Orientul Mijlociu.**

Violența și cruzimea teroriștilor Hamas, care au lovit Israelul pe 7 octombrie, a uimit și îngrozit lumea. Noi, liderii Bisericilor Creștine din Europa, ne exprimăm profundă compasiune pentru cei care au murit, pentru cei care au fost răniți, pentru cei care au pierdut o persoană dragă și ne îndreptăm gândurile către ostatici și familiile acestora. Recunoaștem contextul istoric al colonialismului, antisemitismului și islamo-fobiei care a condus la situația actuală. Recunoaștem suferința imensă de ambele părți ale acestui conflict. Suntem profund întristați de distrugerea locurilor sacre care sunt văzute în mod tradițional ca locuri de refugiu. Suntem solidari cu cei din Israel

și Palestina care lucrează pentru promovarea păcii și afirmă că violența nu poate fi o modalitate de a apăra o cauză. Distrugerea vieții nu promovează nici libertatea, nici adevărul, nici dreptatea.

Facem apel la liderii politici ai tuturor partidelor să își exercite responsabilitatea de a asigura încetarea focului pe toate fronturile. Cerem ca teroriștii să fie aduși în fața justiției, ca toate viețile civile – evrei, creștini și musulmani – să fie protejate și să fie deschise coridoare umanitare pentru a permite accesul la tratament și evacuare. Situația gravă în care trăiește populația din Gaza, limitată de drepturile fundamentale și forțată să sufere nedreptăți, durează de prea mult timp. Facem apel la întreaga comunitate internațională să se mobilizeze și să sprijine dreptul internațional, în special rezoluțiile Națiunilor Unite, cu scopul de a deschide negocieri serioase pentru a crea o pace durabilă, în adevăr și dreptate.

Este urgent, acum mai mult ca niciodată, să căutăm calea dreptății, revelată nouă în Evanghelie, după exemplul lui Isus Cristos, Prințul păcii, care, prin moartea și Învierea sa, ne-a împăcat cu Dumnezeu, făcându-ne pe toți fii ai Tatălui Cereșc.

Îi invităm pe credincioșii Bisericilor noastre să se roage pentru toți cei care suferă și invocăm mila lui Dumnezeu peste toți, amintindu-ne că suntem membri ai unei singure familii umane.

De asemenea, ne rugăm și sperăm ca cei care dețin autoritate asupra națiunilor să se angajeze într-un dialog autentic care să susțină demnitatea umană a tuturor și să facă posibilă o coexistență pașnică a două popoare în două state.

Comitetul mixt CCEE–CEC

Traducere din limba italiană:
Mihaela Caba-Madarasi

VESTITORUL

P.S.S. Virgil Bercea: Președinte

Redacția și administrația:

Pr. Olimpiu Todorean: redactor coordonator

Ioan F. Pop: secretar de redacție

Colaboratori:

Mihaela Caba-Madarasi, Ioan Dărăbăneanu, Alin Crețu, Maria-Mirela Filimon, Eugen Ivuț, Ioan Moldovan, Silvia Pantiş.

Adresa:

410210 - Oradea, str. Ep. Mihai Pavel, 4;
Tel: 0259.436.492; Fax: 0259.430.509;
E-mail: olimpiu35@yahoo.it;
Tel: 0722.450.013

Abonamente și difuzare: Claudiu Boda

Magazin "Sfânta Tereza"

Str. Ep. Mihai Pavel nr. 4

410445 - Oradea; Tel: 0744.958.932

I.S.S.N. 1454 - 8526

Alocuțiunea Papei Francisc la Rugăciunea *Angelus*

Moduri diferite de a ne apropia de Dumnezeu

19.11.2023

Iubiți frați și surori, bună ziua!

Evangelhia ne prezintă astăzi parabola talanților (cf. Matei 25,14-30). Un stăpân pleacă într-o călătorie și încredințează servitorilor talanții săi, adică bunurile sale, un „capital”: talanții erau o unitate monetară. Îi împarte pe baza capacităților fiecăruia. La întoarcere cere cont de ceea ce au făcut. Doi dintre ei au dublat ceea ce au primit și stăpânul îi laudă, în timp ce al treilea, de frică, a îngropat talantul său și poate doar să îl restituie, motiv pentru care primește un reproș sever. Privind la această parabolă, putem învăța două moduri diferite de a ne apropia de Dumnezeu.

Primul mod este acela al celui care îngroapă talantul primit, care nu știe să vadă bogățiile pe care Dumnezeu i le-a dat: el nu are încredere nici în stăpân, nici în el însuși. De fapt, îi spune stăpânului său: „Știu că ești un om aspru, care seceri unde nu ai semănat și aduni de unde nu ai împrăștiat” (v. 24). Față de el simte frică. Nu vede stima, nu vede încrederea pe care stăpânul o are în el, ci vede numai acțiunea unui stăpân care pretinde mai mult decât ceea ce dă, a unui judecător. Aceasta este imaginea lui despre Dumnezeu: nu reușește să creadă în bunătatea sa, nu reușește să creadă în bunătatea Domnului față de noi. Pentru aceasta se blochează și nu se lasă implicat în misiunea primită.

Să vedem, așadar, al doilea mod, în ceilalți doi protagoniști, care răsplătesc încrederea stăpânului lor încrezându-se la rândul lor în el. Aceștia doi investesc tot ceea ce au primit, chiar dacă nu știu din start dacă totul va merge bine: studiază, văd posibilitățile și cu prudență caută ceea ce este cel mai bun; acceptă riscul de a intra în joc. Au încredere, studiază și riscă. Astfel au curajul de a acționa cu libertate, în mod creativ, generând bogăție nouă (cf. v. 20-23).

Fraților și surorilor, aceasta este bifurcația pe care o avem în fața lui Dumnezeu: frică sau încredere. Ori îți este frică în fața lui Dumnezeu, ori ai încredere în Domnul. Și noi, ca protagoniștii parabolei – noi toți -, am primit talanți, toți, mult mai prețioși decât banii. Dar mult de modul cum îi investim depinde de încrederea față de Domnul, care ne eliberează inima, ne face să fim activi și creativi în bine. Să nu uităm asta: încrederea eliberează, mereu, frica paralizează. Să ne amintim: frica paralizează, încrederea eliberează. Acest lucru este valabil și

în educația copiilor. Și să ne întrebăm: Cred că Dumnezeu este Tată și îmi încredințează daruri pentru că are încredere în mine? Și eu mă încred în El până acolo încât să intru în joc fără să mă descurajez, chiar și atunci când rezultatele nu sunt sigure și nici clare? Știu să spun în fiecare zi în rugăciune: „Doamne, eu mă încred în tine, dă-mi forța de a merge înainte; mă încred în Tine, în lucrurile pe care Tu mi le-ai dat; fă-mă să știu cum să le duc înainte”. În sfârșit, și ca Biserică: noi cultivăm în mediile noastre un climat de încredere, de reciprocă stimă, care să ne ajute să mergem înainte împreună, care să deblocheze persoanele și să stimuleze în toți creativitatea iubirii? Să ne gândim la aceasta.

Și Fecioara Maria să ne ajute să învingem frica – să nu ne fie frică niciodată de Dumnezeu! Teamă da, frică nu – și să ne încredem în Domnul.

După *Angelus*, Sfântul Părinte a spus următoarele:

(...) Astăzi celebrăm a VII-a Zi Mondială a Săracilor, care, în acest an, are ca temă „Nu îți întoarce fața de la nici un sărac” (Tob 4,7). Mulțumesc celor care în Dieceze și în parohii au promovat inițiative de solidaritate cu persoanele și familiile care merg înainte cu greutate. Și în această zi amintim și toate victimele străzii: să ne rugăm pentru ei, pentru cei din familiile lor și să ne angajăm să prevenim accidentele. În afară de asta, doresc să menționez Ziua Mondială a Pescuitului, care va fi poimăine. (...)

Urez tuturor duminică frumoasă. Vă rog, nu uitați să vă rugați pentru mine. Poftă bună și la revedere!

Foto://www.catholicnewsagency.com/

Silvia PANTIȘ

Despre îngerii

Biserica mărturisește credința în îngerii, venind într-o sărbătoare specială, în data de 8 noiembrie: „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril și toate cetele Puterilor cerești”. Pe îngerii îi regăsim în Evanghelie, atât în Vechiul cât și în Noul Testament. Un înger anunță pe păstori, nașterea Lui Isus, tot un înger îl întărește pe Isus în momentul agoniei, îngerii sunt prezenți la Învierea Lui, prăvălind piatra de la mormânt și dând de știre femeilor, îngerii sunt prezenți la Înălțarea Lui Isus. Acestea sunt doar câteva, din multele exemple.

Dumnezeu este Creatorul lumii spirituale, a spiritelor pure, inteligente, cu personalitate și sentimente. Îngerii nu sunt atinși de boală, oboseală sau moarte, în schimb au perfecțiune și ne sunt superiori din punct de

vedere natural. Cu toate acestea, Fiul Lui Dumnezeu a luat firea oamenilor și ne-a dăruit cel mai mare favor, înobilându-ne prin gustarea Euharistiei.

e un mesager, care aduce vești importante. Astfel el a anunțat pe preotul Zaharia, nașterea fiului său, Ioan Botezătorul. De asemenea i-a adus vestea Fecioare Maria, că este cea aleasă de Dumnezeu ca să-l nască pe Fiul Său Isus, Mântuitorul lumii. Arhanghelul Mihail, cu numele tradus „Cine e ca Dumnezeu?”, este un simbol de umilință, ascultare și putere. În cartea Apocalipsei, conduce Armata Lui Dumnezeu și învinge pe Satana.

Îngerii din ultimul rang, care nu sunt mai neimportanți, sunt însărcinați să aibă grijă de oameni. Să nu ignorăm puterea lor. Fiecare om, oricât de păcătos ar fi, are un înger păzitor. Ei sunt în preajma noastră de la naștere, sunt prieteni apropiați, și ne călăuzesc prin inspirațiile lor bune, dar totodată, ne și respectă libertatea. Trebuie să comunicăm zilnic cu îngerul nostru, să-i vorbim să ne rugăm, mai ales când ne aflăm în situații grele, aparent fără ieșire. Împreună cu ei luptăm împotriva îngerilor răi, care ne dau târcoale și evident, ne îndeamnă la fapte, care nu sunt plăcute Domnului.

Mulți sfinți au avut o mare comuniune cu îngerul păzitor. Astfel, marelui sfânt Padre Pio, îngerul păzitor îi făcea servicii prețioase. La nevoie îl trimitea spre ajutor fiilor spirituali. Sfânta Gema Galigani, era foarte des în compania îngerului ei păzitor, acesta luând forma materială, o proteja și-i dădea sfaturi.

Sfinții Francisc de Assisi, Parohul de Ars, Dominic Savio, Don Bosco și mulți alții, au avut, se pare, întâlniri angelice.

De asemenea, mulți papi de-a lungul timpului, au avut o devoțiune specială față de îngerii și au îndemnat credincioșii să se roage cu încredere îngerilor păzitori. Ca exemple sunt Papa Pius XI, Papa Pius XII, Papa Ioan XXIII, Paul VI, Papa Ioan Paul II.

Isus coboară din Cerul Lui în Altar în timpul Sfintei Liturghii, și este prezent în Preasfântul Sacrament. El nu vine singur, ci așa cum se spune în ritualul Sfintei Liturghii „Cel nevăzut, e înconjurat de cetele îngerești”. Fecioara Maria, ca o Mamă e alături de Fiul Ei. „Cea mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”, Regina oamenilor și a îngerilor, ne îndeamnă să ne apropiem de Isus, Fratele nostru, știind că facem astfel cea mai înțeleaptă acțiune. Câtă Lumină nevăzută, dar care se face simțită, pentru că Părintele Luminilor, revarsă asupra noastră flacăra iubirii din Inima sa însângerată! E un „spațiu” și un moment plin de har, la îndemâna tuturor, a ne afla în preajma Lui. Vom alege să ducem o viață exemplară, preluând inspirațiile îngerilor păzitori, iubind pe Dumnezeu și aproapele? E alegerea noastră, dacă vrem să gustăm Raiul încă de pe pământ.

Heruvimii, serafimii și tronurile sunt tot timpul în preajma Lui Dumnezeu, cunosc strălucirea și gloria Lui, îl slujesc, îi cântă, îl contemplă. Puterile, domniile și stăpânirile se ocupă cu întreg cosmosul. Urmează căpeteniile, arhanghelii și îngerii.

Arhanghelii primesc din partea Lui Dumnezeu sarcini importante. Biblia a revelat numele a trei Arhangheli, fiecare cu misiuni precise: Arhanghelul Rafael, care înseamnă „Dumnezeu vindecă”, așa după cum îi spune numele, se ocupă cu vindecarea oamenilor, conducând și alți îngerii în această muncă. Este cunoscută vindecarea lui Tobit din orbire. Arhanghelul Gabriel, a cărui nume înseamnă „Dumnezeu este puterea mea”,

Sesiunea ordinară de toamnă a Sinodului Episcopilor Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică

Episcopii Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, s-au reunit în sesiune sinodală ordinară în perioada 30-31 octombrie 2023 la Blaj, sub președinția Preafericirii Sale Cardinal Lucian.

Luni, 30 octombrie 2023, începând cu ora 17.00, Episcopii au participat la Conferința „170 de ani de existență a Mitropoliei de Alba Iulia și Făgăraș”, iar în dimineața zilei de 31 octombrie au celebrat Sfânta Liturghie Arhierescă la Capela Arhierelor din Blaj, unde este înmormântat Alexandru Șterca Șuluțiu, primul Mitropolit al Bisericii noastre, alături de alți nouă arhieri ai Blajului.

Cea de-a XVI-a Adunare a Sinodului Episcopilor de la Roma cu tema sinodalității s-a aflat în centrul discuțiilor Episcopilor membri ai Sinodului. Preasfinția Sa Cristian Crișan, în calitate de delegat al Preafericirii Sale a prezentat o sinteză despre lucrările sinodale. Episcopii au aprobat Consiliul director național AGRU; au

analizat diferite aspecte ale vieții consacrate și a slujirii clericilor. Pe agenda Sinodului s-au aflat și unele evenimente pentru anul 2024, când este aniversată vizita Papei Francisc la Blaj, respectiv pentru anul 2025, declarat „Anul Cardinal Iuliu Hossu” la nivel național.

Următoarea sesiune sinodală ordinară se va desfășura la Blaj în intervalul 6-7 iunie 2024.

Notar
Pr. Liviu Ursu

PSS Virgil Bercea la Audiența Generală cu Papa Francisc

„Nu voi uita niciodată Blajul!”: i-a spus Papa Francisc Preasfințitului Virgil Bercea al Eparhiei Greco-Catolice de Oradea, pe 22 noiembrie a.c., la finalul audienței generale din Piața „Sfântul Petru” din Vatican. PSS l-a salutat personal pe Sfântul Părinte, dăruindu-i o icoană bizantină cu „Sfânta Fecioară Maria și Pruncul Isus”, realizată de **sora Andreea Avram**, de la Congregația „Preasfântă inimă a lui Isus” din Zalău. Spontan și umil, ca de fiecare dată, Succesorul lui Petru l-a primit cordial pe episcopul greco-catolic de Oradea, sărutând engolpionul bizantin al episcopului.

Potrivit *Vatican News*, în cadrul audienței generale, Papa Francisc a ținut o reflecție inspirată din exortația apostolică „Evanghelii gaudium”, care în această lună împlinește 10 ani de la publicare, fiind a doua cateheză din ciclul de trei dedicat pasiunii pentru evanghelizare și zelului apostolic al celui credincios. Prima s-a referit la vestirea creștină care este bucurie, iar aceasta se referă la vestirea Evangheliei în lumea actuală.

„Toată lumea are dreptul să primească Evanghelia. Creștinii au datoria de a o proclama fără a exclude pe nimeni; nu ca o impunere, ca o nouă obligație, ci ca o împărtășire a bucuriei, ca indicarea unui orizont frumos. Biserica nu crește prin prozelitism, ci prin «atracție»”: a subliniat Succesorul lui Petru. Redăm în cele ce urmează textul audienței generale, tradus de doamna Anca Mărtinaș, de la redacția în limba română a Vatican News:

«Papa Francisc s-a oprit asupra „puterii umani-

zatoare” avută de Evanghelie, definind-o „o împlinire a vieții” destinată fiecărui bărbat și fiecărei femei, deoarece Cristos s-a născut, a murit și a înviat pentru toți.

Pontiful ne-a îndemnat să ne punem în slujba destinației universale a Evangheliei, aceasta fiind destinată tuturor. De asemenea, ne-a îndemnat „să ne distingem prin capacitatea de a ieși din noi înșine”, deoarece „o vestire, pentru a fi o vestire adevărată, trebuie să iasă din propriul egoism”. Creștinii – a evidențiat papa Francisc – sunt deschiși, expansivi, au capacitatea de a ieși din ei înșiși, adăugând că această trăsătură de caracter „vine de la Isus, care a făcut din prezența sa în lume un parcurs continuu”, o destinație pentru toți.»

(*Vatican News* – A. Mărtinaș)

Biroul de Presă EGCO

IOAN DĂRĂBĂNEANU

PASTILA CREDINȚEI (XLIV) ECOURI ÎNTÂRZIATE

Ne propunem o serie de articole sub titlul „Ecuri întârziate”, deoarece sunt evenimente, întâmplări, situații în viața bisericii, a comunităților, a credincioșilor care îndeamnă la repetarea unor percepții, precum un sunet care se întoarce de la sursa sa. De fapt, suntem adepții celeilalte semnificații de dicționar: „ecourile” propuse de mine au calitatea de „răsunet produs de un eveniment” și mai ales de a „răspândi cuvintele, ideile cuiva”.

În buna înțelegere și bunăvoința cititorului, vom purcede la transmiterea unor „ecouri”. „Ecuri întârziate” deoarece ele nu respectă o succesiune cronologică.

Ecoul XIX

EPITAFURI PIERDUTE

Sursa ecoului: – *Un epitaf ciudat scris de poetul George Gordon Byron (1788-1824); inscripții funerare din cimitirul Beiușului*

O plimbare printr-un cimitir, paradoxal, nu hrănește angoasa morții iminente. În ceea ce ne privește - și nu este un caz singular-o astfel de plimbare, pricinuită sau nu de motive imediate, concrete, au darul de a așterne o liniște netăcută, o pace, o împăcare cu destinul ancestral al omului. Pacea, împăcarea... sunt firești-credem noi- deoarece aici, în cimitir, fără să conștientizezi, ești mai aproape de „dincolo”, de mântuirea câștigată aici pe pământ.

Liniștea este netăcută, deoarece privind inscripțiile funerare de pe cruci ori obeliscuri, încep să vocifereze, să sonorizeze amintirile despre cei plecați spre ceruri.

„Iată-le rânduite cu grijă în cimitire generațiile ce s-au perindat” (Paul Claudet). Rânduite sunt și crucile, obeliscurile funerare ale acestor generații, împreună cu inscripții funerare, epitafuri cu mesaje scurte sau elaborate rezumativ, în care se vorbește prezentului și viitorului despre persoane (nume, prenume, data nașterii și a decesului) și uneori, în rare cazuri texte în versuri sau proză. Încercări reușite sau mai puțin reușite de a portretiza profilul moral ori social a celui decedat, ori de a exprima sentimentele de regret, tristețe, durere ale celor rămași. În rare cazuri, portretizările sunt satirice, pline de umor (vezi ”Cimitirul vesel” de la Săpânța). Altele sunt profunde, esențializând trăsături de caracter, însușiri morale.

Unul dintre cele mai profunde epitafuri, l-am găsit nu într-un cimitir, ci într-o carte biografică despre poetul Byron. Îndrăznim să o redăm, citând din memorie un text receptat cu câțiva zeci de ani în urmă. Textul suna cam așa: „A cunoscut frumusețea fără deșertăciune, curajul fără obrăznicie, puterea fără cruzime. Dacă toate acestea ar fi scrise despre un om (?), ar fi lucruri de neînțeles, dar sunt scrise la căpătâul câinelui meu, Botswain??, care a murit la data de...”

Chiar dacă nu suntem de acord cu verdictul pesimist al poetului cu privire la trăsăturile morale ale omului, rămânem în admirație meditativă cu privire la

asociațiile făcute: frumusețe-deșertăciune, curaj-obrăznicie, putere-cruzime.

Renunțăm la tentația de a medita, de a face speculații, oricât de îmbietoare ar fi, deoarece scopul imediat al acestui articol este încercarea de a reabilita sărăcia, indiferența, absența unor epitafuri meritate de câteva dintre personalitățile Beiușului, cu precădere a oamenilor școalelor, „titularizați” la „Catedra cimitirului din Deal”.

Încercăm să construim în memoria colectivă a contemporanilor, un fel de cenotafuri acestor personalități, prin crearea unor epitafuri care apar la o distanță de zeci de ani, cu alte cuvinte, epitafuri întârziate, așezate imaginar pe crucile sau obeliscurile funerare dintr-un cimitir imaginar în care statuăm existența unui „sector al dascălilor”. Iată câteva dintre propunerile noastre:

Obeliscul Ioan Buteanu

1848, 25 martie – Carei

Studii

- secundare și teologice – Oradea; Universitatea Oradea; examen de capacitate, 1887

Itinerar profesional

- 1882 – profesor de limba și literatura română și maghiară – Gimnaziul Greco-Catolic Beiuș; 1888/1889 – director suplinitor la același gimnaziu; 1889 – 1907 – director titular al Gimnaziului Greco-Catolic Beiuș, fiind promovat protopop greco-catolic; 1907 – canonic; 1913 – prepozit al capitolului Bisericii Catedrale Greco-Catolice din Oradea Mare.

Epitaf întârziat: „Blândul și Bunul, cu fire răbdurie, vorba așezată și cumpănită, bun orator, îndatoritor și pașnic, iscoditor, iscusit în Gramatica limbii române, în Istoria literaturii maghiare dar și în știința manualelor...” (C-tin Pavel, Școalele din Beiuș). Mai adăugăm: „a trăit clipa de a fi cu folos și a așteptat clipa de a nu fi cu seninătate”.

Obeliscul Vasile Ștefănică

- 9 aprilie 1852 – Uileacul de Beiuș.

Studii

(urmare din pag. 6)

- Școala românească de pe lângă Catedrala Greco-Catolică din Oradea; Liceul la călugării premonstratzi – Oradea (1864–1872); Seminarul teologic – Satu-Mare; Universitatea – Cluj – specialitatea în științele matematice și fizice (abs. 1881)

Itinerar profesional

- 1881/1882 – preot-profesor suplinitor Beiuș; 1884 – titular definitiv la Gimnaziul Greco-Catolic Superior Beiuș; 1896 – 1911 – director la Școala Medie de fete Beiuș; 1911 – 1914 – director la Școala Medie de fete și director la Liceul Greco-Catolic de băieți Beiuș; 1914 – 1924 – director la Liceul Greco-Catolic de băieți Beiuș.

Epitaf întârziat: *”Preot și profesor cu o viață austeră și disciplinată, stăruitor fără șovăire spre binele neamului și al școlii românești”.*

Obeliscul Constantin Pavel

- 1876, 11 noiembrie – Beliu, județul Bihor.

Studii

- Oradea și Beiuș – studii gimnaziale (bacalaureat 1897); Teologia - Universitatea din Budapesta; Facultatea de litere – Cluj

Trasee profesionale

- 1904 – profesor la Gimnaziul Greco-Catolic Român din Beiuș (istorie, română, filosofie, greacă, limba latină); 1913 – profesor preot greco-catolic. Mai târziu primește titlul de protopop și arhidiacon greco-catolic; 1925 – 1926 – prefect de Sălaj; 1924 – 1934 – profesor la Liceul din Beiuș

Repere didactice, științifice, culturale, comunitare

- Publicații, discursuri didactice, cu accent susținut pe educația patriotică; 1904 – doctoratul cu lucrarea „Hașdeu-Petriceicu Bogdan. Mint nyelvész”; Participă la viața culturală prin articole și susținerea directă a unor asociații culturale (Reuniunea de cântări Lira) - 1905; Societatea pentru fondul de teatru – 1910; Adunarea de la 1 Decembrie 1918 – din sala de gimnastică a liceului – organizator și prezident; Astra – Beiuș; A colaborat la 35 de periodice: *Beiușul*, *Calendarul Bihorului*, *Cele trei Crișuri*, *Cultura creativă* – Blaj, *Înfrățirea* – Cluj, *Românul* – Arad, *Sălajul* – Zalău etc.

Epitaf întârziat: *„Eroii sunt morții fără moarte”*

Obeliscul Ioan Bușiția

- 1875 – Sighetul Marmăției

Studii

- Academia de Belle Arte – Budapesta.

Traseu profesional

- 1898 - profesor suplinitor Liceul Greco-catolic Beiuș; 1908 – 1938 –

profesor titular la același liceu.

Repere didactice, culturale, comunitare

- Conduce Societatea de cântări „Lira”, participând cu un spectacol coral la Expoziția generală din București, 1906; Președinte al „Turing Clubului” Beiuș; Membru al Consiliului Național Român (1918); Membru în delegația Bihorului la Adunarea Națională de la Alba Iulia (1918); Compozitor și culegător de folclor

Epitaf întârziat: *”Nestâmpărat în existența sa comunitară și didactică, împătimit al munților Apuseni și al etno-muzicii țării Beiușului”.*

Obeliscul Victor Popovici

- 5 octombrie 1889 – Carei, județul Satu Mare

Studii

- Liceul din Carei; Universitare: teologia greco-catolică, istoria și geografia - la Cluj și Budapesta

Traseu profesional

- profesor de geografie – Liceul Samuil Vulcan din Beiuș; 1945 – 1949 – director-adjunct; paroh greco-catolic în satul Negru.; septembrie 1949 – este demis din învățământ de către puterea comunistă a acelor vremuri

Epitaf întârziat: *”Personalitate didactică de mare valoare, în simbioză neîngrădită cu o personalitate de înaltă moralitate. A căzut la datorie, semnând, cu prețul vieții sale, revolta în fața cangrenei bolșevico-comuniste care a scos în afara legii Biserica și Școala Greco-Catolică”.*

Obeliscul Ștefan Musta

- 29 decembrie 1903, Marghita Mare, jud. Torontal (Serbia)

Studii

- cl. I, II, III de liceu – Vârșeț (Serbia); restul claselor de liceu – Liceul „Diaconovici Loga” Timișoara (abs. 1924); Facultatea de matematică Cluj (1924 – 1927)

Traseu profesional

- 1927-1929 – Asistent universitar la catedra „Teoria funcțiilor”; 1929-1930 – Liceul Comercial „Partenie Cosma” Oradea; 1930-1948 – Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș; 1948-1949 – Școala Tehnică Economică – Oradea; 1955 – 1956 – Liceul „Emanuil Gojdu” Oradea; 1956 – 1957 – Editura Didactică și Pedagogică București; 1957 – 1959 – Liceul nr. 2 Oradea; 1959 – 1968 – Liceul nr. 4 Oradea.

Epitaf întârziat: *„Locurile spațiilor cu margine- au nevoie de embleme”.* Emblemă în emblemă. Gimnaziul greco-catolic din Beiuș, micul Blaj de altă dată, și emblema didactică a personalității profesorului de matematică Ștefan Musta.

”Casa Margherita” din Telechiu, 20 de ani de existență

„Prin dragoste, credință și speranță, căutăm Împărăția lui Dumnezeu, iar toate celelalte ni se adaugă. Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți, pe acești copii, tineri, care au o speranță și un vis: probabil că visurile lor vor deveni în timp realitate cu ajutorul Domnului! Maica Sfântă să vă ocrotească!”: a spus Preasfințitul Virgil Bercea, episcop greco-catolic de Oradea, sâmbătă, 4 noiembrie a.c., la Telechiu, în cadrul unei întâlniri cu binefăcătorii și beneficiarii Casei Margherita, când a binecuvântat această casă la **douăzeci de ani** de existență în Eparhia de Oradea. Aici, peste **35 de copii** au crescut alături de familia parentală – Ana, Alexandra și Gheorghe Scorțe – susținuți de asociația „*Charitatis Sfântul Nicolae*” a Episcopiei Greco-Catolice de Oradea, în colaborare cu două asociații din nordul Italiei. La evenimentul festiv au fost alături de copii și îngrijitori, numeroase persoane din Oradea și zeci de binefăcători veniți din Italia atât în acest scop, cât și pentru a oferi luni, 6 noiembrie a.c., burse de merit, elevilor Liceului Greco-catolic „Iuliu Maniu” din Oradea.

Mulțumind celor prezenți, printre care domnul Prefect al județului Bihor, doamna secretar general al Consiliului Județean Bihor, directorul Direcției de Asistență Socială și Protecția Copilului Bihor, domnul primar al comunei Țețchea (Bihor), și celor 30 de oaspeți veniți din nordul Italiei, eparhul de Oradea și-a exprimat bucuria de a celebra binecuvântarea acestui loc, exprimându-și recunoștința pentru toți cei care au fundamentat viața acestor copii în dragoste, credință și speranță.

Pr. Gavril Buboii a mulțumit asociațiilor *Chiese dell'Est* și *Famiglia e Solidarietà*, din Brescia (Italia), cu ajutorul cărora s-a implementat și derulat acest proiect. Lor li s-au alăturat sâmbătă și membri ai asociației Arcobaleno din Florența, care s-au aflat în Eparhia de Oradea și pentru a acorda **25 burse de merit** elevilor Liceului Greco-Catolic Iuliu Maniu din Oradea, în cadrul unui eveniment desfășurat pe 6 noiembrie a.c., la liceul orădean: „*Motivul frumos pentru care acești italieni fac aceasta – a spus pr. Protopop – este acela că atunci când a plecat cineva drag din viața lor, s-au gândit ca în memoria lui/ei să ofere pentru trei ani de zile o anumită sumă elevilor din școala noastră. Mulțumim Bunului Dumnezeu, mulțumim tuturor celor care sunt alături de noi!*”.

Mihaela CABA-MADARASI

Vizită pastorală

În contextul celor 75 de ani de la arestarea Fericiților Episcopi Martiri, Biserica „Sfântul Dumitru” de pe strada Beldiceanu din Oradea a îmbrăcat haine de sărbătoare cu ocazia vizitei și celebrării Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Virgil. Însoțit de către părintele diacon Grațian și de către secretarul personal -ipodiaconul Eugen- Păstorul Eparhiei noastre ne-a binecuvântat și s-a bucurat împreună cu comunitatea parohială.

Iertarea și rugăciunea, iubirea părinților pentru copilul lor și puternica credință a femeii vindecate de către Isus au fost reperate cuvântului de învățătură ale Preasfințitului pentru credincioșii prezenți în bisericuța noastră.

Exemplul Episcopilor noștri martiri să fie și pentru comunitatea noastră un imbold de a ne trăi spiritualitatea în comuniune cu Sfântul Părinte și cu Biserica lui Cristos.

Sfânta Liturghie a fost celebrată de către Preasfinția Sa Virgil, alături de părintele paroh Ernest Horvath și părintele Eduard Roman.

Francisca Miriam HORVATH

Noaptea arestărilor

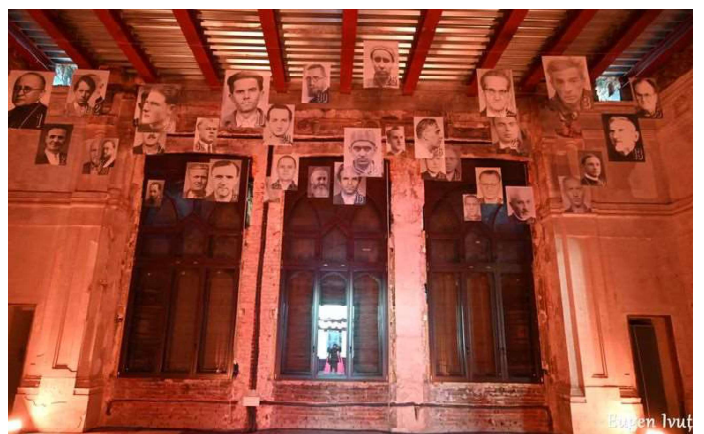
„Ceea ce trebuie să păstrăm noi în suflet este iubirea cu care acești martiri au păstrat credința. Acesta să ne fie farul care ne călăuzește în viață”: a spus Preasfinția Virgil Bercea, episcop al Eparhiei de Oradea, vorbind despre credință și speranță, la **75 de ani** de la scoaterea în afara legii a Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de regimul comunist, prin Decretul 358 din 1 decembrie 1948. Comemorând noaptea tristă de 28/29 octombrie 1948, când episcopii greco-catolici români erau arestați de Securitate, Episcopia Greco-Catolică de Oradea a adus omagiu jertfei lor sub egida evenimentului «Noaptea Arestărilor», desfășurat pe **28-29 octombrie a.c.**, la **Palatul Episcopal** din Oradea și în **Catedrala Greco-Catolică „Sfântul Nicolae”**.

Evenimentul a fost deschis de un moment de comemorare a celor petrecute, prin conferința susținută de doamna **Laura Stanciu** – profesor, cercetător și istoric. A urmat prezentarea cărții „*Episcopul Valeriu Traian Frențiu în dosarele Securității*” (de Sergiu STOICA) în Palatul Episcopal.

Apoi, toți cei prezenți – credincioși, preoți, seminariști, tineri – cu lumânări aprinse, intonând imnul Fericiților Martiri, s-au îndreptat apoi spre Catedrala „Sfântul Nicolae”. Aici, au participat la slujba Acatistului Fericiților Episcopi Martiri, celebrată de pr. Ovidiu Duma, paroh al Catedralei, împreună cu Corul Seminarului Teologic „Sfinții Trei Ierarhi” din Oradea – aflat sub bagheta lect. univ. dr. Radu Mureșan.

La final, cu sprijinul *Oradea Heritage*, în Piața Unirii din Oradea, în fața Palatului Greco-Catolic, a fost proiectat filmul „*Valeriu Traian Frențiu – Fericit*”, realizat de Episcopia Greco-Catolică de Oradea din dorința de a păstra vie amintirea a celui care a fost episcop de Oradea Mare în perioada 1922-1948, arestat aici de autoritățile comuniste în urmă cu exact 75 de ani și decedat la Penitenciarul din Sighet.

Cu o profundă valență simbolică și de un mare impact sufletesc, a fost expoziția „*75 de ani de la interzicerea Bisericii Greco-Catolice*”, care a readus în lumină în Palatul Episcopal contextul evenimentului comemorativ,

conducându-i pe vizitatori atât sâmbătă, 28 octombrie a.c., cât și duminică, 29 octombrie a.c., în fața obiectelor simbolice rămase de la Fericitul Valeriu Traian Frențiu.

Biroul de presă

A trecut la cele veșnice părintele Raimond Salanschi

Părintele Raimondo Salanschi, preot paroh în Vicenza, Italia, a trecut, duminică, 19 noiembrie, a.c., la Domnul.

Preasfinția Sa Virgil, preoții, persoanele consacrate și credincioșii Episcopiei de Oradea se roagă în aceste momente pentru odihna sufletului părintelui Raimondo.

„*Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce singur ai nemurire, Care locuiești în lumina cea neapropiată; Cel ce omori și iarăși faci viu; Care duci în iad și scoți; Cel ce cu înțelepciune ai făcut pe om din pământ și ai legiuit să se întoarcă iarăși în pământ, pentru greșala lui, primește sufletul robului Tău, Părintele Raimondo, si-l odihnește pe dânsul în sânurile lui Avraam, ale lui Isaac și ale lui Iacov. Și-i dă lui cununa dreptății Tale, parte cu cei mântuiți, în mărirea aleșilor Tăi, ca să ia multă plată în locașurile sfinților Tăi pentru cele ce s-a ostenit în lumea aceasta pentru numele Tău.*”

În veci pomenirea lui!

Blaga Mihoc a primit Ordinul „Valeriu Traian Frențiu”

Puțini oameni sunt chemați de Providență să semene în sufletele celorlalți cunoașterea. Și mai puțini sunt cei care primesc darul de a ști cum să fructifice acest talant de a-i însufla pe ceilalți spre a răspândi cunoașterea. Un exercițiu de imaginație ne poate ajuta să descifrăm cum să-i definim pe acești oameni.

La începutul lumii, Dumnezeu l-a creat pe istoric, pentru că avea nevoie ca întreaga creație pământească, înregistrată sub forma informațiilor din toate domeniile cunoașterii, să fie depozitată într-o minte cu adevărat aparte. Așa a apărut istoricul, cel care are responsabilitatea de a fi deținătorul cunoașterii pământești, memoratorul a tot ceea ce s-a petrecut înainte de momentul prezent. Și pentru ca umanitatea să nu piardă cunoașterea despre trecut, el a început să strângă aceste informații, devenind arhivarul și bibliotecarul memoriei omenirii. Apoi, pentru că Dumnezeu i-a cerut o sinteză a acestora, a început să scrie despre ele. Așa a devenit povestitor, narator și scriitor. Scrisul său, nu doar înregistrează pe hârtie informațiile ci, trecându-le prin filtrul minții și cunoașterii sale, le interpretează analitic și critic. El face asta pentru ca ceilalți să înțeleagă cât mai bine materia care se naște din mâinile lui: Istoria.

Un astfel de om am întâlnit acum 24 de ani, când am devenit student, în persoana profesorului dr. Blaga Mihoc, pe atunci șeful catedrei de istorie modernă și contemporană de la Facultatea de Teologie Greco-Catolică din Oradea și cercetător științific gradul I în cadrul Muzeului Țării Crișurilor. Expunerile sale de la catedră – în care ne vorbea cu elocința unui orator din Roma antică, și cu jovialitatea unui frate mai mare, fie că era vorba de Napoleon Bonaparte sau despre greva regală din 1947 – m-au apropiat de lectura marilor istorici, dar mai ales de sufletul, inteligența și dragostea lui față de oameni. Vizitându-l la muzeul „Iosif Vulcan” am descoperit în el muzeograful și cercetătorul, un „benedictin” care scria cu pasiune și perseverență despre trecutul „ecclesiei”, mai exact despre biserica dragă sufletului și ființei sale, anume Biserica Greco-Catolică.

Profesorul dr. Blaga Mihoc este bihorean prin obârșie, pentru că s-a născut la 1 ianuarie 1943 în Talpe, județul Bihor. În 1960 a promovat bacalaureatul la Liceul din Beiuș, aici întâlnind profesori care l-au inspirat să calce pe urmele celor care deslușesc tainele cunoașterii. Visul de a deveni profesor de istorie i se împlinște în 1965, an în care a susținut licența în istorie, la Facultatea de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Între anii 1965-1967 a funcționat ca profesor de istorie la Liceul din Beiuș și din 1968 până în 1977 ca muzeograf la Muzeul Județean din Baia Mare. În 1977 revine la Oradea unde a lucrat ca muzeograf și cercetător științific principal gr. I la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, până

la pensionare. Din 1995, la invitația Episcopului de *pie memorie*, Vasile Hossu, a fost profesor de istorie în cadrul Institutului teologic greco-catolic din Oradea, ulterior, din anul 2000, până la pensionare (în 2008) obținând titlul de profesor univer-

sitar, fiind titular al catedrei de Istorie Modernă Universală și a României din cadrul Departamentului Oradea a Facultății de Teologie Greco-Catolică (UBB). În 1993 a obținut premiile M.G. Samarineanu (al revistei *Familia*) și Ioan Bușița (al *Astrei* din Beiuș). În 2004 a obținut premiul cea mai bună carte a anului pentru lucrarea „Valențele emancipării” oferit de cotidianul Jurnal bihorean.

Doctor în istorie, domeniul său de interes fiind istoria culturii, istoria economică și istoria Bisericii Greco-Catolice din România, profesorul dr. Blaga Mihoc a publicat 19 cărți (18 de unic autor) și peste 80 de studii, articole și note în diferite reviste din țară și străinătate. Este autorul cu cea mai prolifică activitate științifică despre istoria Bisericii Greco-Catolice, cercetătorul care, încă din anii '70 ai secolului trecut, a trecut pragul arhivelor și bibliotecilor din dorința de a cunoaște și a transmite generațiilor viitoare informații despre trecutul românilor și al Bisericii greco-catolice.

În semn de prețuire pentru activitatea didactică, culturală și științifică, în 14 octombrie 2023, la propunerea conducerii Facultății de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Oradea (UBB), Preasfințitul Virgil Bercea i-a acordat cea mai înaltă distincție a Episcopiei greco-catolice de Oradea, Ordinul „Valeriu Traian Frențiu”. La cei 80 de ani, prin opera sa istoriografică, profesorul Blaga Mihoc onorează atât comunitatea academică din România cât mai ales Biserica românilor uniți, păstorită de vrednici săi ierarhi: Inochentie Micu Klein, Petru Pavel Aron, Samuil Vulcan, Mihail Pavel, Iuliu Hirțea.

Poate cea mai bună caracterizare a profesorului Dr. Blaga Mihoc, la acest moment aniversar, în care Biserica Greco-Catolică din România îi răsplătește efortul de a fi călăuzit generații de elevi, studenți și credincioși, o găsim în cuvintele unui filosof francez Theodore Simon Jouffroy (1796-1842) „Cheia istoriei nu se află în istorie, ci în oameni.”

Mulțumim domnule profesor! Vivat!

Silviu SANA

80 de ani de la sfințirea bisericii din Bocșa

Într-o atmosferă de mare sărbătoare pentru comunitatea din Bocșa, jud. Sălaj, sfârșitul de săptămână trecut, a fost dedicat aniversării a 80 de ani de la sfințirea Bisericii „Sfânta Maria și Dreptul Simeon” din această localitate.

Sâmbătă, **21 octombrie, a.c.**, a avut loc evenimentul central al aniversării, cu prezența a doi ierarhi greco-catolici, PSS Virgil Bercea, episcop de Oradea și PSS Claudiu Pop, episcop de Cluj-Gherla, urmașii celor doi episcopi care au consacrat acest lăcaș de cult: Fericitul Valeriu Traian Frențiu, care a pus piatra de temelie, și Fericitul Iuliu Hosu, cel care a sfințit biserica la finalul construcției, în 1943, o perioadă în care ierarhul de atunci al Eparhiei de Oradea Mare, Preasfinția Sa Valeriu Traian Frențiu, se afla în exil în urma Dictatului de la Viena.

După Sfânta Liturghie, programul a continuat cu câteva alocuțiuni, care au marcat aparte aniversarea celor 80 de ani de existență a Bisericii. Primul vorbitor a fost d-nul dr. **Marin Pop**, de la Muzeul de Istorie și Artă Zalău, care a vorbit despre felul în care s-a realizat construcția Bisericii din Bocșa, după care pr. Protopop **Valer Părău** ne-a adus în atenție figura fostului vicar foraneu al Silvaniei, Alimpiu Barbulovici (înmormântat alături de Simion Bărnăuțiu în cripta bisericii din Bocșa), ca personalitate în slujba poporului. Mergând pe firul istoriei și rămânând la familia Barbulovici, a urmat la microfon, d-nul **Sever Alimpiu Rusu**, strănepotul lui Alimpiu Barbulovici și nepotul celui care a fost parohul Bocșei timp de trei decenii, Simion Barbulovici. Acesta a adus în atenție amintirile personale, legate în special de bunicul său Simeon Barbulovici, cel care și păstora comunitatea în perioada sfințirii Bisericii.

În continuare, pr. **Ciprian Robotin**, de la Zalău, a vorbit despre contextul și urmările ruperii relațiilor diplomatice a României cu Vaticanul, în anul de tristă amintire pentru biserica noastră, 1948, iar mai apoi, d-nul Radu Filip, fiul părintelui Ioan Filip (cel care a slujit 20 ani ca paroh la Bocșa) ne-a vorbit despre amintirile sale de familie, despre părintele Simion Barbulovici și greutatea vremurilor ce au urmat interzicerii Bisericii Greco-Catolice.

După alocuțiunile propuse de organizatori, au urmat mesaje de salut ale oficialităților prezente: președintele Consiliului Județean Sălaj, **Dinu Iancu Sălăjanu**, primarul comunei Bocșa, **Istvan Demyen**, subprefectul județului Sălaj, **Forin Florian**, care și-au manifestat cu toții mulțumirea de a fi prezenți la acest eveniment deosebit al Bisericii din Bocșa, eveniment care a fost și transmis în direct de postul Radio Maria.

În contextul evenimentului sărbătorii parohiei, PSS Virgil a anunțat și numirea unui nou administrator parohial la Bocșa, în persoana părintelui **Florian Gui**, iar părintele Orest Nichita, cel care în ultimii cinci ani a păstorit comunitățile greco-catolice din Bocșa și Bobota, va rămâne să se ocupe de acum exclusiv de parohia din Bobota și de construirea noii biserici din această localitate.

Duminică 22 octombrie, sărbătoarea a continuat, cu o altă Sfânta Liturghie, ocazionată de prima împărtășanie pe care trei copilași, doi din Bocșa și unul din Bobota, au făcut-o în prezența celor dragi ai lor și a comunităților din Bocșa și Bobota. Liturghia a fost celebrată de pr. Protopop de Zalău, Valer Părău, cel care a oferit și cuvântul de învățătură, concelebranți fiind pr. Florian Gui și pr. Orest Nichita, iar la finalul ei a avut loc și momentul marcant al predării cheilor parohiei de către pr. Orest, noului paroh, părintele Florian, împreună cu urările reciproce de succes în activitățile pe care le vor desfășura de acum înainte.

În final, mulțumind tuturor celor care au contribuit la realizarea acestui frumos moment aniversar al parohiei din Bocșa, organizatori, participanți și susținători, adăugăm și recunoscătorul, *Deo gratias!*

Pr. Nichita OREST

Alin CREȚU

Efectele lecturii asupra minții umane

Lectura este o parte fundamentală a vieții noastre, oferindu-ne o fereastră către lumi imaginare sau reale. Această activitate veche de mii de ani, este pentru unii oameni o pasiune și un mijloc de cunoaștere care a supraviețuit evoluției tehnologice și sociale, continuând să prospere, adaptându-se noilor medii și schimbări culturale. Impactul pe care cititul îl are asupra creierului uman este un subiect fascinant din punct de vedere psihologic, deoarece dezvăluie profunzimea conexiunii dintre minte și cuvintele scrise, care sunt vehiculul prin care oamenii comunică idei, emoții și cunoștințe. Atunci când cititorii se angajează în lectură, cuvintele sunt decodificate în imagini mentale și înțelesuri.

Atunci când citim, cuvintele scrise devin un canal de informație care activează centrul lingvistic al creierului, cum ar fi Broca și Wernicke. În timp ce citim, suntem nevoiți să urmărim narațiunea, să reținem detalii cum ar fi personajele și evenimentele, să facem conexiuni între acestea și să anticipăm dezvoltarea poveștii. Elevii care citesc frecvent au tendința de a avea un nivel mai ridicat de concentrare și abilități cognitive mai bune, ceea ce îi ajută să învețe și să rezolve probleme mai eficiente în școală. Prin intermediul cuvintelor scrise, își îmbunătățesc abilitățile de comunicare, învățând noi cuvinte și exprimându-se mai precis, aspect crucial pentru succesul la școală și în viața de zi cu zi.

Prin intermediul personajelor din cărți, putem învăța să empatizăm și să înțelegem mai bine trăirile și sentimentele altor persoane, esențial pentru dezvoltarea relațiilor interpersonale sănătoase și pentru construirea unei societăți mai empatică. Cititul oferă o modalitate eficientă de a scăpa de grijile cotidiene, deoarece ne permite să ne pierdem în lumi fictive sau să învățăm despre subiecte interesante. Această evadare din realitate și relaxare poate reduce nivelul stresului, scăzând astfel riscul apariției diferitelor afecțiuni, cum ar fi depresia sau anxietatea. Genurile literare și tipuri de lectură pot avea efecte diferite asupra psihicului uman. Cărțile motivaționale pot crește încrederea în sine, cele de ficțiune pot îmbunătăți înțelegerea relațiilor umane.

Pentru copii cărțile au puteri magice. Lectura îi face să se simtă ca niște exploratori, alăturându-li-se în căutarea comorilor sau călătoria în lumi magice. Cuvintele scrise, vii și colorate, prind viață, personajele transformându-se în prieteni imagini. Când citesc, călătoresc în locuri pe care nu le-au văzut niciodată, trăiesc experiențe pe care nu le-au mai avut, înțeleg că există mult mai multe decât ceea ce văd în viața de zi cu zi. Fie că citesc despre dinozauri, spațiu sau istorie, cărțile sunt ca niște profesori secreți care le dezvăluie tainele lumii.

Fiecare literă, linie și spațiu contează. Alegerea fontului, mărimea textului și alinierea au un impact direct asupra modului în care cititorii percep și pro-

cesează informațiile. Bibliotecarii au privilegiul de a servi comunitățile de cititori de toate vârstele și de a fi martorii efectelor pe care lectura îl are asupra creierului. Biblioteca este un loc al cunoașterii, al descoperirii și al aventurii literare, iar cititul este inima acestei experiențe.

Colecționarii de cărți au învățat să aprecieze frumusețea volumelor bine tipărite și îngrijite, designul tipografic, calitatea hârtiei și arta legării deoarece acestea adaugă o dimensiune suplimentară experienței lecturii, putând influența modul de percepție și interpretării textului. Fiecare carte adăugată colecției reprezintă o nouă oportunitate de a explora lumi și idei noi. Lectura nu este doar un mijloc de acumulare a cunoștințelor, ci și o modalitate de a călători în timp și spațiu, de a învăța despre culturi și experiențe diferite. Explorarea continuă a literaturii dezvoltă capacitatea de a gândi critic, de a face conexiuni între diferite lucrări și de a înțelege mai profund contextul istoric și cultural din care provin cărțile. Colecționarii de cărți devin „arhivari” ai poveștilor și ideilor, „paznici” ai trecutului și al tradițiilor literare.

În antichitate, lumea era un loc diferit, având culturi și societăți care se dezvoltaseră într-un context istoric și tehnologic total deosebit față de lumea noastră modernă. Cărțile erau rarități prețioase, scrise de mână și adesea stocate în biblioteci ale orașelor și templelor. Lectura oferea posibilitatea de a învăța despre mitologie, filozofie, istorie și știință. Cititul era deseori asociat cu învățarea și transmiterea cunoștințelor. De la operele lui Homer, care prezintă epicele tradiției ale Greciei antice, până la tratatele filozofice ale lui Aristotel sau Platon, lectura era o modalitate de a pătrunde în lumea gândirii și a înțelegerii. Cărțile erau un instrument esențial pentru îmbogățirea vocabularului, învățarea regulilor de gramatică și dezvoltarea unui stil de scriere coerent. Multe dintre textele antice abordau teme de viață și moarte, etică și moralitate, încurajând reflecția profundă asupra umanității, cititorii fiind expuși întrebărilor existențiale și explorării valorilor personale respectiv a sensului vieții. În Roma antică, lectura a fost un privilegiu rezervat elitei educate. Operele marilor gânditori ai vremii, precum Cicero, Seneca și Pliniu cel Bătrân, au fost ferestre către gândirea filozofică, etică și politică a epocii. Senatorii romani, trebuiau să se exprime clar și persuasiv în fața celorlalți pentru a influența luarea deciziilor politice. Studiul discursurilor celebrilor oratori, i-au învățat arta retoricii, dezvoltându-le capacitățile de argumentare și convinge. Lectura nu doar îmbogățea mintea, ci dezvolta și abilitățile de comunicare, esențiale în arena politică.

În Evul Mediu, când curțile nobiliare erau domi-

(continuare în pag. 13)

Finalizarea parcursului de studii

«*Teologia Creației, pornind de la Psalmii 8 și 103/104*»: a fost tema lucrării științifice a **pr. Ștefan Madarasi**, din Eparhia de Oradea, care a absolvit pe **26 octombrie a.c.**, la Universitatea Pontificală Gregoriană din Roma parcursul de studii dedicat ecologiei integrale. Diploma comună în ecologie integrală (Joint Diploma in Ecologia Integrale) este o inițiativă care a luat naștere o dată cu publicarea Enciclicei «Laudato Si» (2015), a Papei Francisc, și se desfășoară anual sub egida Universităților Pontificale din Roma.

Pr. Ștefan Madarasi a luat parte la a șasea ediție a acestui curs, despre care mărturisește că a fost interesat încă din timpul anilor de studii la Roma, ca student teolog la Universitatea Gregoriană și alumn al Colegiului Pontifical „Pio Romeno”. Desfășurată pe parcursul unui an, Diploma comună a cuprins șase module care au acoperit domeniile legate de provocările ecologice actuale: de la teologie la filosofie, de la economie la probleme socio-culturale și politice, de la analiză științifică la credință și spiritualitate.

Ca preot și păstor al comunității greco-catolice din Haieș-Băile „1 Mai”, pr. Ștefan consideră că prin implicarea bisericii locale „*orice credincios poate transforma psalmii Creației într-o experiență personală, prin care poate aduce un omagiu Lui Dumnezeu, dar mai presus de toate poate ridica nivelul bogăției sale interioare.*”

Biroul de presă

Sărbătoarea mulțumirii

A lăuda pe Dumnezeu și a-I mulțumi pentru toate lucrurile este mijlocul cel mai puternic pentru a scăpa de îngrijorare, de tristețe și de întuneric.

Marti, 24 octombrie 2023, Grădinița ”Sfânta Inimă a lui Isus” din Zalău a sărbătorit **MULȚUMIREA și RECUNOȘTINȚA**. Mulțumirea față de Dumnezeu, față de tot ce ne dăruiește în fiecare clipă și Recunoștința față de părinți, bunici, copii și educatori.

A fost ”Sărbătoarea Mulțumirii”, așa că fiecare grupă de copii a încălzit sufletul tuturor celor prezenți prin rugăciune, cântec, poezie și dans. Sărbătoarea a oferit bucurie și pace, zâmbete și îmbrățișări, frumusețe și culoare.

În viață, totul se rezumă la modul în care cultivăm în noi și în urmașii noștri, starea de mulțumire.

”Mulțumește-i lui Dumnezeu pentru fiecare Binecuvântare, chiar dacă este mică sau mare!”

Claudia CRISTEA

(urmare din pag. 12)

nate de cavaleri, regi și regine, iar luptele și războaiele erau la ordinea zilei, trubadurii, au fost martorii puterii deosebite pe care lectura și poezia o aveau asupra societății și dezvoltării oamenilor ca indivizi. Pentru a compune versuri, trebuiau să fie cititori asidui. Au învățat să aprecieze metaforele, simbolurile și ritmurile versurilor. Au încorporat tehnicile și temele marilor poeți ai vremii în propriile lor creații. Au explorat teme precum iubirea, cavalerismul, onoarea și aventura. Trubadurii călătoreau în multe locuri întâlnind oameni din diferite regiuni și culturi creând punți de legătură între ei. Poezia medievală și lectura în general, transmiteau și conservau tradițiile și istoria.

În concluzie, efectele lecturii asupra creierului nostru sunt ample, variate și profunde; de la dezvoltarea abilităților lingvistice, a celor cognitive, a empatiei și gândirii critice, până la reducerea stresului și stimularea creativității și a imaginației. Prin intermediul acestei activități, ne deschidem mințile către noi idei, culturi și perspective, făcând din lectură nu doar o plăcere, ci și o sursă valoroasă de dezvoltare personală. Elevii devin cetățeni mai informați, comunicatori mai eficienți și indivizi mai empatici. De aceea, lectura trebuie să rămână o parte fundamentală a procesului educativ și să fie încurajată și promovată cu entuziasm în toate școlile.

Sesiune de comunicări științifice

Pe data de **26 octombrie 2023**, în cadrul proiectului de cercetare internațional cu tema *Valorile etice – dezvoltarea universală și sustenabilă a societății*, a avut loc la Prešov (Slovacia) o sesiune de comunicări științifice în care profesori și cercetători din domeniile filosofiei, teologiei și științelor socio-umane au prezentat rezultatele cercetărilor făcute în ultimul an.

Pe lângă Facultatea de Teologie Greco-Catolică din Universitatea din Prešov, ca instituție organizatoare a proiectului de cercetare și gazda conferințelor, au participat conferențieri de la Universitatea Catholică „Ioan Paul II” din Lublin (Polonia), Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca, Universitatea Saleziană din Katowice (Polonia), Universitatea din Paradubice (Cehia) și Institutul pentru Educație și Inovare din Polonia. Din partea Facultății de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Oradea, a participat părintele **Alexandru Buzalic**.

Participanții au fost prezenți împreună cu IPSS Peter Rusnák, administratorul apostolic al Arhiepiscopiei de Prešov, în Catedrala „Sfântul Ioan Botezătorul”, unde la ora 12.00 s-a anunțat în mod solemn numirea IPSS Jonás Jozef Maxim în funcția de Arhiepiscop Mitropolit al Bisericii Greco-Catolice din Slovacia.

Jonás Jozef Maxim, la ora actuală egumenul Mănăstirii studite din Univ (Ucraina), și-a început formarea clericală la Prešov, după hirotonire îndeplinind misiunea

de părinte spiritual la Seminar și de profesor la catedra de teologie sistematică din Facultatea de Teologie Greco-Catolică din Prešov. Anunțul oficial a fost primit cu bucurie de mulțimea reunită

în catedrală, fiind evocată de către tinerii prezenți personalitatea părintelui ieromonah Jonás și amintirea vie pe care a lăsat-o în timpul activității sale didactice și de părinte spiritual în Prešov și în pastorația din țara sa de origine, Slovacia.

În continuare, lucrările conferințelor au fost reluate, stabilindu-se principalele repere și termeni calendaristici pentru finalizarea cercetărilor și publicarea rezultatelor întâlnirii. După cum a amintit IPSS Peter Rusnák, Biserica are nevoie de o prezență activă în lumea academică de azi pentru a aduce în atenția opiniei publice contemporane adevăratele valori care pot conduce spre o dezvoltare sustenabilă a societății civile, care uneori relativizează adevărul și uită de ceea ce este universal într-o umanitate creată de Dumnezeu și mântuită în Cristos.

Pr. Alexandru BUZALIC

Împreună în zi de sărbătoare

„Chemarea UNCHIULUI MIHAI și răspunsul celor care își doresc har și binecuvântare de la bunul Dumnezeu prin darul primit de el” - astfel putem defini pelerinajul organizat anual la Mănăstirea Bazilitană cu hramul Sfinților „Arhangeli Mihail și Gavril” din Prilog. Mulți sunt cei ce l-au cunoscut și mulți cei ce au primit darul vindecării prin el atât în timpul vieții sale cât și după trecerea sa la Cer. Loc binecuvântat ce atrage atât de mulți pelerini.

În 8 noiembrie 2023, două autocare pline de credincioși orădeni și din împrejurimi, din Parohia Sântandrei și Betfia, ne-am reunit la Prilog aducând fiecare în inima sa închinare, mulțumire și rugă Lui Dumnezeu și, cel mai important lucru, am fost ÎMPREUNĂ în comuniune de rugăciune și cântare. Am fost împreună credincioși greco-catolici și romano-catolici, marianiști și terțiarci franciscani, Surori Asumpționiste, conduși spiritual de părintele Marius Obreja și părintele Ioan Marian Crișan și cele două organizatoare, marianiste Florica Omilescu – Sanctuarul Eparhial Maica Domnului și Mariana Lupău - Parohia Sfânta Treime, Oradea.

Drumul până la Mănăstire ne-a fost prilej de pregătire sufletească pentru a putea trăi întreg pelerinajul cu Isus și Maria. Ne-am rugat, împreună cu preoții noștri, rugăciunile de dimineață, fiind ora 6.00 și rugăciunea

mariană *Îngerul Domnului*, rugăciunile de binecuvântare a călătoriei, *Rozariul de Mărire* după modelul oferit de Unchiul Mihai, cântece mariane cât și prezentarea istoricului Mănăstirii, a călugărului bazilitan Mihai Neamțu, care a sfințit acest loc prin credința, smerenia sa, prin harul vindecării sufletești și trupești a celor suferinzi; prezentarea Icoanei Maicii Domnului de la Bixad și sinuosul său parcurs după 1948 și, firește, rugăciuni la Sfinții Arhangheli; iar la întoarcere, *Rozariul Indurării Divine*, *Paraclisul Maicii Domnului* și multe cântece.

Fiecare pelerin pornește spre locul sfânt cu speranța că Dumnezeu îi va acorda un har, îi va împlini o dorință, dar, este bine să observăm cum fiecare avem un rol, o misiune în acel pelerinaj.

Maria Mirela FILIMON

Simpozion internațional

Preasfințitul Virgil Bercea a participat vineri, 24 noiembrie, a.c., în *Aula Magna* a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, la deschiderea solemnă a Simpozionului internațional „170 de ani de existență a Episcopiei de Cluj-Gherla. Tradiție și perspective”. Evenimentul a fost organizat de Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Cluj-Gherla, în colaborare cu Facultatea de Istorie și Filosofie și cu Facultatea de Teologie Greco-Catolică din cadrul UBB. Ierarhul Eparhiei de Oradea a transmis mesajul Preafericitului Părinte Cardinal Lucian Mureșan, Arhiepiscop Major și Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, cu prilejul împlinirii a 170 de ani de existență a Eparhiei Greco-Catolice clujene.

În deschidere au luat cuvântul prof. univ. dr. Daniel David, rector al Universității Babeș-Bolyai și PS Claudiu Lucian Pop, episcopul eparhial de Cluj-Gherla. Cu același prilej, au fost transmise mesaje aniversare din partea Eminenței Sale Cardinal Claudio Gugerotti, Prefect al Dicasterului pentru Bisericile Orientale din Vatican, a Înaltpreasfințitului Părinte Andrei Andreicuț, Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului, prof. dr. Ovidiu Ghitta, Decan al Facultății de Istorie și

Filosofie din Universitatea Babeș-Bolyai și Pr. Prof. dr. Cristian Barta, Decan al Facultății de Teologie Greco-Catolică din Universitatea Babeș-Bolyai.

Întâlnirea protopopială a asociațiilor laice la Ioaniș

Sâmbătă, 21 octombrie, a.c., a avut loc în Biserica Greco-Catolică din Ioaniș **Întâlnirea Protopopială a Asociațiilor Laice religioase**, organizată de Protopopiatul Greco-Catolic de Beiuș. Au participat membri ai asociațiilor din protopopiat: *Reuniunea Mariană* din diferite parohii ale protopopiatului (RM) – președintă locală Sabou Aneta, *Asociația Generală a Românilor Uniți* (AGRU) – președinte local Țig Petru, *Familia Preasfintei Inimi al lui Isus* (FPI) – responsabil Boldiș Elena, *Ave Miriam*, ONG de pe lângă Parohia Greco-Catolică Beiuș – coordonator Zima Carmen și *Asociația corală „Ioan Bușiția”*, președinte Boldiș Zoltan.

Aceștia au fost însoțiți de preoți parohi și spirituali ai asociațiilor mai sus-amintite: pr. protopop Zima Gh. Zorel, paroh de Beiuș și îndrumător spiritual al Reuniunii Mariane Beiuș, pr. Ilea Valentin, paroh de Ioaniș, gazda evenimentului alături de enoriași și membri locali ai RM, pr. Emil Ghiurcă, responsabil cu pastorația pentru Adulți și asistent spiritual al RM Ștei, pr. Licuța Narcis – Grădinari, pr. Butnaru Anton – Petrani, pr. Taichiș Marius – Drăgoteni, pr. Boța Marius – Pocola, pr. Rostaș Marcel – Băița, pr. Flore Marius – Prisaca.

Evenimentul spiritual a cuprins o Sfântă Liturghie celebrată împreună și o meditație spirituală susținută de pr. Zorel Zima, cu tema: „Iată mama ta” (In 19, 27). La final, toți participanții s-au bucurat de o agapă și un moment de împărtășire a experiențelor și provocărilor pastorale a fiecărui grup. De asemenea, s-a recitat Rozariul, cu consfințire la Inima Precurarei Fecioare Maria și la

Preasfântă Inimă al lui Isus și a fost reînnoit angajamentul membrilor Reuniunii Mariane Beiuș.

La Întâlnirea Protopopială a Asociațiilor Laice din Protopopiatul Beiuș au participat la Ioaniș și reprezentanți ai diferitelor asociații de la nivel eparhial: doamna Laura Ologu, responsabil în cadrul Biroului Pastoral Eparhial pentru Laici, doamna Maria-Mirela Filimon, președinte a Reuniunii Mariane eparhiale, domnul Țig Petru, vicepreședinte al AGRU eparhial și președinte al AGRU protopopial Beiuș, care au adus un cuvânt de salut, de chemare și încurajare adresată membrilor asociațiilor, de a colabora cu preoții parohi cât mai strâns, pentru a continua împreună săvârșirea a cât mai multe opere pastorale și caritative.

Protopopiatul de Beiuș a pregătit și un material informativ cu o scurtă istorie a diferitelor asociații religioase, respectiv cu rugăciuni și cântece aferente momentelor spirituale.

Protopopiatul Greco-Catolic de Beiuș

Pr. Cristian F. SABĂU

PERSOANE, FAPTE, VIETI MEMORABILE ÎN ISTORIA BISERICII GRECO-CATOLICE

Domnul Doctor Bălaș Eugen (II)

În ianuarie 2004, am vizitat familia Bălaș de la Oradea, alcătuită din doctorul Eugen și profesoara de pioasă memorie Otilia (1930-2022), familie întemeiată în 1954. Domnul Eugen s-a născut în 28/10/1926 la Oarba de Mureș, a absolvit Liceul „Sfântul Vasile” din Blaj și Facultatea de Medicină din Cluj. A fost repartizat în jud. Bihor în 1954 și a lucrat ca medic specialist dermatolog în Oradea începând din 1956. Vorba-i blândă dovedește un caracter hotărât, iar înfățișarea și ceea ce spune arată multă înțelepciune dobândită prin reflecție, întâlnirea multor oameni, precum și școala anilor și a vieții. A trecut la Domnul în 26/8/2022. Interviuul luat d-nei Otilia Bălaș a fost publicat ca Supliment al acestei reviste, în mai 2022.

Preasfințitul Ioan Suciu

Noi am fost pregătiți pentru timpurile de prigoană ce aveau să urmeze. Când eram elev, iar părintele Suciu era încă rector și profesor de religie la Internatul nostru, înainte de a fi făcut episcop, Dânsul își dădea seama cam ce se poate întâmpla și ne-a pregătit tot timpul. Ne ținea zilnic, la rugăciunea de seară, câte o prelegere cu exemple foarte frumoase care ne plăcea extraordinar de mult. După ce a plecat el, a venit părintele Todea, mai târziu episcop și cardinal, și el era prefect la Internat (așa se numea șeful Internatului. Oarecum rector). El era mai aprig; deja se apropiau timpurile și își dădea seama, întrevedea ce va urma.

Pr. Cristian Sabău.: Asta deci prin ce an?

Eugen Bălaș: Prin 1944.

După acapararea puterii de către comuniști, era deja lupta împotriva Bisericii. Mai ales la început, ca tineri, nu eram foarte entuziaști în cele religioase, nu ne-am dat seama. Încetul cu încetul, preoții noștri începeau să ducă o luptă foarte acerbă, îndeosebi prin predici, mai ales la Liturghiile de după-amiază. Cât eram student la medicină la Cluj, venea de câteva ori părintele Suciu. A vorbit în Biserica Universității. Înăuntru nu mai puteai să intri; de afară, mai ridikai capul și-l observai. Era foarte iubit.

Pr. C.S.: Despre ce vorbea părintele Suciu?

E.B.: În general vorbea despre pericolul pe care-l prezintă noua situație politică de la noi, și îndemna tineretul spre a nu renunța la credință și spre eroism.

Pr. C.S.: Cum arăta Părintele Suciu? Cum vi-amintiți?

E.B.: Părintele Suciu era mai mititel, subțirel, figură de ascet, față bolnăvicioasă. Era un educator des-

pre care nu ar fi avut ceva rău de spus nici unul dintre elevii ori subalternii lui. Toată lumea l-a iubit, l-a iubit în mod profund. Câtă vreme a fost rector la Internat, în fiecare pauză era cu noi. Juca foarte bine fotbal, - a fost în echipa Blajului -; în divizia C, dar mă rog: era jucător bun. Își ridica reverenda cu mâna stângă și așa se juca; parcă și acuma-l văd. Avea un șut foarte puternic. Juca la paralele, juca „ciurdă” cu noi (nu știu cum îi

spune acum jocului acestuia. Cu două bețe, așa). Era între noi! La masă tot timpul era cu noi, când vedea că vreunul nu mănâncă, încerca să-l determine, să-l facă să mănânce ca să fie în rând cu noi și cu toată lumea. Seara, mai ales la cină, când erau deja vremurile acelea ploioase sau venea zăpada, ne ducea pe rând la el în cameră. Povestea cu noi diverse fleacuri. Îmi amintesc că avea niște piese electrice pentru masaj, pentru păr, pentru mușchi, pentru diverse. Ni le dădea nouă, ne jucam: îl electrocutai pe unul și venea, te atingeai și te

pișca, ca o descărcare electrică lejeră, cu o ușoară scântei. Ne plăcea! Înainte de Crăciun, iarăși, mergeam la colindat. Toți. Pe clase mergeam la dânsul, ne servea cu prăjituri, ne primea în cabinet la el, în cameră, pentru că avea o singură cameră. Avea o figură senină. Îmi amintesc că, odată, ne-am întâlnit întâmplător: s-a uitat la mine cu un zâmbet nevinovat; amintirea întâlnirii e ca un tablou care m-a impresionat. În felul acesta, mi-l imaginez însă foarte determinat.

Uneori făceam cu el câte o excursie, noi, cei din Internat, sâmbăta după-amiază, pe jos; de exemplu, ne ducea la Cărbunari. Venea cu noi. Prindeam câte un șarpe: imediat îl lua încet-încet, îl apuca, îl pune pe el. Erau șerpi din aceștia blânzi și neveninoși, din câte pot eu să spun.

(continuare în pag. 17)

(urmare din pag. 16)

Pr. C.S.: Se povestește că într-o vreme avusesse un șarpe... pe care-l ținea cu el în cameră?

E.B.: Despre chestia asta nu știu! Cred că sunt povești... Erau șerpi din aceștia neprimejdioși, obișnuți. Orele de religie cu el erau foarte aparte. De exemplu ceilalți profesori veneau cu catalog și ascultau; el niciodată n-a făcut treaba aceasta. Cu el, orele de religie erau sub formă de discuții: Dânsul discuta cu noi și ne îndruma pe căările bune. Spre exemplu, țin minte când se vorbea despre credincioșii din India, la întrebarea „Ei se mântuiesc sau nu se mântuiesc?”, părintele Suciuc răspundea: „Dacă un om este convins că religia lui e cea adevărată -dar trebuie să fie convins!-, atunci se mântuiește”. Sau zicea: „Nu-i absolut obligatoriu și necesar să stai toată ziua să faci rugăciuni. Tu trebuie să fii convins de religia ta, iar dimineața când te scoli zici «Doamne, ajută!» și îți faci o cruce; îndeosebi în timpul verii, un țăran, care are de lucru, n-are timp să stea; face o cruce și zice un «Doamne, ajută!»”. Ne dădea fel de fel de pilde în legătură cu diverse chestiuni.

Pr. C.S.: Când l-ați văzut ultima oară pe episcopul Suciuc?

E.B.: L-am văzut atunci la Cluj, când a fost la Biserica Universității. Doar atunci, în rest nu l-am mai văzut.

Preasfințitul Alexandru Todea

Pr. C.S.: Ați spus că l-ați cunoscut și pe - pe atunci - „Părintele Todea”. Legat de el, ce amintiri aveți? Ce fel de persoană era?

E.B.: Părintele Todea era un tânăr foarte frumos. A venit de la Roma pe când eram elev nu mai știu în ce clasă. Au venit trei: el, părintele Aurel Leluțiu și Simion Crișan. Umblau cu pălării cu borul mare și calotă rotundă, cum se purta în Italia. Așadar era un bărbat foarte frumos. Era profesor la „Institutul Recunoștinței”, care era format din „Liceul Teoretic de Fete”, Comercial, și „Școala Normală de Învățătoare și Educatoare”. La vorbă era foarte deosebit. Avea un zâmbet aparte și stil plăcut, cum au toți preoții catolici, cel puțin cei de odinioară, căci nu cunosc preoți tineri. Tot timpul era cu o față, o mimă de om mulțumit sufletește și cu un surâs discret. S-au îndrăgostit fetele de el, căci, la o anumită vârstă, fetele sunt zăpăcite. Pur și simplu, primea la scrisori de dragoste de la fete, pe care nici nu

știu dacă le citea. S-a dus la Preasfințitul Frențiu, căruia i-a spus situația care era. Nu știu ce discuții or fi avut ei, căci -la nivelul nostru- auzeam doar de la colegi care aveau părinți ce erau și profesori la Liceu până la urmă a fost transferat la Liceul de Băieți. În acest fel a ajuns profesor la noi.

Și el a lucrat la internat. Era puțin mai sobru decât părintele Suciuc, în sensul că era mai categoric; îl mai certa pe câte unul.

Pr. C.S.: După ce a devenit episcop în 1950, l-ați mai văzut pe Părintele Todea?

E.B.: Da.

Pr. C.S.: Venea la tatăl Dvs.?

E.B.: Nu, tatăl meu era într-un sat nenorocit, printre dealuri. Părintele Todea nu a venit; doar Părintele Guțiu. El nu umbla așa, pe la lume...

Aveam un cumnat care a fost preot și profesor de religie. Pe când aveam pe la 60 de ani, a murit de cancer pulmonar. Părintele Todea mergea la toți preoții care mureau, pentru

a participa la Prohod. Cumnatul meu stătea la Târgu Mureș, iar celebrarea a fost făcută de Pr. Liviu Sabău (a fost la noi la Liceu și era cumnat cu Pr. Ioan Miclea, filozoful).

După terminarea slujbei, Preasfințitul a dat o binecuvântare și ne-am adunat în jurul mormântului. Eu aveam deja părul alb, dar, indicându-mă, Părintele Todea a spus: „Eugen Bălaș!” Eu am rămas ca trăsnet: „Cum, mă recunoaște, după atâția zeci de ani...?” Între neamurile mele unii au crezut că fusesem un foarte bun elev, alții foarte rău.

L-am întrebat cum o ducea: „Cât ‘is de vlădică, eu curăț în casă, îmi fac și de mâncare, eu le fac pe toate. Mai primesc ajutor, dar de obicei eu mă gospodăresc...”. Mi-a povestit când l-au arestat odată și l-au pus într-o celulă la Securitatea din Reghin: „M-au dus la anchetă și mă conducea un soldat. La un moment dat am văzut că soldatul se uită în altă parte. Am luat-o la fugă și am sărit dintr-o bucată peste un gard: nu știu câți metri avea, dar am trecut de el dint-odată. Am ajuns în pădure și nu m-au mai prins”. Vreo doi ani a stat ascuns...

Odată am vorbit cu el la telefon.

In Memoriam Maria Pușcaș

O doamnă pe care era greu să nu o remarci. Micuță, elegantă, vivace, atentă la tot ce se întâmplă, gata de a discuta despre ale credinței, despre oamenii - modele vii ale Bisericii noastre, despre noi, epigonii, despre cum a fost și cum ar fi bine să se continue să fie ca să existăm cu adevărat.

Mereu prezentă în biserică, în fiecare din bisericile noastre greco-catolice, la sfințiri de noi lăcașuri de cult în toată eparhia, prezentă în pelerinaje, la orice activitate propusă de biserică, la întâlnirile Reuniunii Mariane, doamna Maria Pușcaș a fost o credincioasă, o marianistă luptătoare. Cu toții am remarcat-o ca susținătoare vehementă a greco-catolicismului, a credinței strămoșești, ca prezentă, nu întotdeauna comodă. În ciuda vârstei înaintate era PREZENTĂ. Chiar și atunci când abia mai vedea, când umbla cu ajutorul unui cadru, era acolo, în biserică la Sfânta Liturghie, la evenimente. Te uimea și totodată te făcea să te simți jenat că ție îți lipsește feroarea aceea. Ne privea pe fiecare atent, parcă ne cântărea greutatea credinței și a curajului de a o trăi. Ne vorbea, cu zâmbet sau încruntare, dar nu ne ignora pe niciunul. Ne arăta atenția și iubirea pe care rar o primea ca replică de la noi. Pe Preasfințitul Virgil îl iubea ca pe un fiu. Se lumina de câte ori îi era în preajmă. Îl sărbătorea cu tort, iar nouă, marianiștilor, ne aducea delicioase prăjituri. Era o gospodină perfectă. Harnică, pedantă. A fost! Și nu oricum. A fost un om care a încercat să trăiască din plin.

Prezentă și la *Intenții de rugăciune* și Rozariul „în direct” la *Radio Maria*, doamna Pușcaș avea ceva de spus, de transmis. Și a transmis. Familiei, celor două fice, celor patru nepoate și nouă, marianiștilor, nouă credincioșilor, care am cunoscut-o. Mult a trudit, mult a iubit. A lăsat în urmă oameni minunați și amintiri. A plecat la Domnul într-o zi de toamnă tristă pentru toți, **în 22 octombrie, 2020.**

Vă prezentăm aici mărturia ficei sale Olimpia Bere, una din marianistele de care suntem atât de mândri să o avem alături. „Născută în Șimleu Silvaniei într-o zi de vară a anului 1934, 18 August, la doar 7 luni, micuța Maria Ana era al treilea copil al familiei Pușcaș, Iuliana și Ioan. Firavă, plăpândă, Dumnezeu i-a dat zile și ani în care să își poarte iubirea și credința, și să le împărtășească cu cei din jur. Fiind mai bolnavicioasă din fire, a avut nevoie de mai multă atenție și protecție. Le-a primit de la mama ei, de la Preasfințitul Iuliu Hossu, și nu în ultimul rând de la episcopul tinerilor, Ioan Suci, sub aripa cărora a crescut și a prins drag de credință și de Sfânta Fecioară Maria al cărei nume îl purta cu mare drag, trăindu-și viața într-o continuă rugăciune și recitare a Rozariului.

În perioada comunistă mai timid, dar cu convingere, nu și-a lepădat credința și nu s-a temut să își recunoască rădăcinile. Așa micuță, abia se înălțase

puțin peste un metru patruzeci, era o forță de neoprit, un exemplu, când își împlinea misiunea de mesager al Mariei în orice colț de lume o ducea viața. De multe ori ridiculizată sau îndepărtată, dacă era scoasă pe ușă intra înapoi pe geam. O încâpățănare pozitivă. Dorea imperios să spună, să arate și să împărtășească din trăirile ei, din binecuvântările primite. S-a întâmplat prin anii '90 să fim internate în același timp în spital. În salon cu noi era o femeie necăjită, fiica ei urmând să nască, dar era o naștere cu probleme, cu risc. Mama a sugerat atunci să facem rozariul și cu toate că femeia nu știa nimic despre aceste lucruri, a recitat împreună noi. Era pe la miezul nopții. Dimineața a vorbit cu fiica dânzei. Nașterea a decurs bine, mama și copilul erau în siguranță, sănătoși. Puterea rugăciunii biruise iar.

Mama s-a străduit să păstreze vie credința prin rugăciuni și posturi. Ne povestea despre „Băcica din Almaș”, cel cu bocceluța, despre mândria că un unchi din partea bunicii mele (cred că preot în Ip) a purtat drapelele la Marea Unire de la Alba Iulia, despre prigoana suferită la trecerea în ilegalitate a Bisericii Române Unite. Era o enciclopedie vie, plecată mult prea devreme dintre noi cu toate poveștile adevărate pe care adora să ni le spună. Două fete, eu și sora mea, cărora ne-a împreunat mânuțele pentru rugăciunea Îngerușul, patru nepoate de care era extrem de mândră și pe care le ducea în fiecare sâmbătă la cateheză, și, a primit de la Dumnezeu bucuria de a-și ține în brațe și prima strănepoată. Neputând încă să pronunțe Mămuca, pentru ea, bunica Maria va fi mereu Muca. Noi suntem moștenirea ei. Ea m-a îndrumat către Reuniunea Mariană, datorită ei sunt încă o dată sub protecția Mariei. Zâmbetul cald și vocea ei plină de iubire vor fi mereu cu mine, iar dragostea ei trece dincolo de timp, de orice dimensiune și simt că mă ocrotește mereu.

Pentru mulți va rămâne în memorie ca Mărioara, Pușcășița, Meri... Pentru mine va fi mereu MAMA! A iubit-o pe Sfânta Fecioară din toată inima ei până în clipa când această inimă mare, în acel trup micuț, a încetat să mai bată.”

Cu adevărat, doamna Maria Pușcaș a fost și rămâne în memoria noastră o doamnă micuță cu o inimă mare, mare!

Îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să îi dea odihnă veșnică acolo unde strălucește lumina Feței Sale!

Ce să fac ca să moștenesc viața veșnică?

O comunitate în sărbătoare și mulțumire pentru toate binefacerile primite în dar de la Dumnezeu (Ps 103; 2), alături de soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor cereștilor puteri, ocrotitori ai cetății noastre: aceasta am trăit pe 8 noiembrie a.c., la parohia greco-catolică Prisaca, din Protopopiatul de Beiuș.

Am înălțat rugăciunile noastre în comuniune fraternă la Sfânta Liturghie, urmată de Taina Sfântului Maslu, spre vindecarea sufletului și a trupului. Luând aminte la cuvintele Sfințelor Evanghelii și a rugăciunilor săvârșite concludem prin cuvintele înțeleptului Solomon din Cartea Proverbelor (4, 20-22):

*„Fiule (fiică), ia aminte la cuvintele mele,
Să nu se depărteze cuvintele acestea de ochii tăi,
păstrează-le în fundul inimii tale!*

*Căci ele sunt viață pentru cei ce le găsesc
și sănătate pentru tot trupul lor.”*

Cu toții am fost pătrunși de puterea Spiritului Sfânt, care a adus eliberare, vindecare și bucurie în sufletele celor prezenți.

Pr. Marius FLORE

Din Oradea la București

Sfârșitul lunii trecute a fost unul plin de provocări pentru o parte dintre copiii care au participat la Tabăra de vară de la Podină, din județul Maramureș, organizată de Confederația Caritas în cadrul proiectului „**SOLIDAR cu drepturile celor vulnerabili!**”, în luna august, a.c.,

Astfel, în intervalul **31 octombrie - 1 noiembrie a.c.**, **Carina, Claudia, Nikita, Mykyta, Mihai și Diana** cărora li s-a adăugat și **Alexandru**, au format delegația de copii cu cetățenie ucraineană și română care a fost la București pentru o serie de întâlniri cu reprezentanți ai autorităților naționale, din partea Asociației Caritas Eparhial Oradea. Grupul a fost însoțit de președintele asociației, pr. Olimpiu Todorean și de directorul executiv al organizației, Adela Popa-Ghițulescu.

După un drum lung, aceștia au fost primiți la Palatul Victoria de către doamna Victoria Stoiciu, consilier de stat la Cancelaria Prim-Ministrului Marcel Ciolacu, unde au lăsat o Declarație. A doua zi, copiii au vizitat Parlamentul României întâmpinați fiind de Alexandru Florin Alexe, deputat PNL, Deputat PNL, Vicepreședinte al Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale din cadrul Camerei Deputaților, Vicepreședinte căruia i-au înmănat Declarația.

Miercuri dimineața, 1 noiembrie, grupul a fost primit la Cotroceni în numele domnului Klaus Iohannis, Președintele României, de doamna Cătălina Galer, consilier de stat, Departamentul Relații cu Autoritățile Publice și Societatea Civilă, căreia a fost înmănată Declarația pentru Președintele României.

Experiența copiilor este una memorabilă: au socializat, s-au jucat, au împărtășit aceleași emoții inten-

se și au avut parte de întâlniri la un alt fel de nivel. Însoțiți de doamna Doina Crângașu, director executiv al Confederației Caritas România și Anemari Nițu, Expert Comunicare & Advocacy în cadrul Confederației Caritas România, micuții noștri au putut participa activ la acest eveniment adresat lor, citind, cu multă emoție, Declarația scrisă pentru acest moment. Două subiecte importante stau la baza Declarației copiilor: solidaritatea și drepturile copiilor pentru că “Solidaritatea trebuie să reprezinte drepturile copiilor și drepturile copiilor trebuie să fie solidare”.

Această inițiativă a făcut parte din proiectul “SOLIDAR cu drepturile celor vulnerabili!”, derulat de Confederația Caritas România în parteneriat cu Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale (FONSS).

Teodora BODA
Asistent social specialist

„Un milion de stele” pentru copiii din centrele after-school Caritas

„Acest «Un milion de stele» este pentru copiii care au mai puțin în viață și au nevoie de o stea. Iar această stea poate să fie Domnul”, a spus Preasfinția Sa Virgil Bercea, episcopul Eparhiei greco-catolice de Oradea, **joi seara, 16 noiembrie a.c.**, la inițiativa organizată de asociațiile orădene **Caritas Catolica** și **Caritas Eparhial** pentru copiii defavorizați din programele after-school. Devenită deja o tradiție, acțiunea „Un milion de stele” desfășurată la nivel internațional s-a bucurat și în acest an de implicarea orădenilor, prezenți în fața Bazilicii Romano-Catolice „Ridicarea la Cer a Fecioarei Maria”. Printr-o rugăciune comună bilingvă (în limba română – limba maghiară) și aprinderea simbolică a unei lumânări, ei și-au exprimat în mod concret compasiunea față de cei **47 de copii nevoiași** și excluși social care participă la programele educaționale de după-amiază în Centrul de zi Caritas Catolica de la Tășnad și cei **42 de copii** ai Centrului „Sfântul Martin” din Ioaniș, al Caritas Eparhial Oradea.

Seara, moderată de domnul **Kiss Károly**, director Caritas Catolica Oradea, i-a avut ca oaspeți pe Excelența Sa episcop **László Böcskei**, al Diecezei romano-catolice de Oradea, Preasfințitul **Virgil Bercea**, doamna **Antonia Nica**, viceprimar al orașului Oradea, doamna senator **Arina Moș**, domnul **Călin Puia**, director DGASPC Bihor, domnul director Caritas Tășnad, președintele Caritas Eparhial Oradea, pr. **Olimpiu Todorean**, și doamna director executiv Caritas Eparhial Oradea, **Adela Popa Ghițulescu**. Alături de ei, tot personalul celor două asociații Caritas din orașul nostru, care se implică zi de zi în proiectele de ajutorare a aproapelui. Nu au lipsit părinții și copiii orădeni, nerăbdători să aprindă o stea, pentru cei care au mai puțin decât ei. Momentele serii au fost intercalate de piesele muzicale interpretate de tânăra solistă **Lorelei Paltin** și **Corul de copii** al Catedralei romano-catolice din Oradea.

„Dragi tineri, iubiți credincioși, iubiți orădeni, suntem din nou împreună pentru a ne opri puțin din tumultul zilelor și din preocupările care de multe ori ne îndreaptă atenția spre problemele personale, ale familiilor noastre și ale unei comunități. Suntem din nou împreună, ca să putem să ne îndreptăm atenția și spre cei care sunt mai îndepărtați de noi, dar care se găsesc în situații mai dificile” – a spus, printre altele PSS László Böcskei, în cuvântul adresat în deschiderea evenimentului.

În cadrul aceleiași serii, directorii Caritas Catolica Tășnad și Caritas Eparhial Oradea au prezentat activitatea centrelor de zi de la Ioaniș și Tășnad, în care copii defavorizați ajung zi de zi pentru a primi o masă caldă și a-și face temele, contribuind astfel la menținerea civilizației carității și scăderea ratei abandonului școlar. De asemenea, au transmis un salut doamna senator Ari-

na Moș și directorul DGASPC Bihor, manifestându-și recunoștința și susținerea pentru grija față de cei aflați în nevoie, cărora Caritas Catolica Oradea și Caritas Eparhial Oradea le vin în întâmpinare.

Mihaela CABA-MADARASI